

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра державного управління, документознавства та
інформаційної діяльності

06-14-264М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи з
навчальної дисципліни

«ОРГАНІЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Управління
інформаційними комунікаціями»
спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна
справа» денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
протокол № 4
від 27.12.2022

Рівне – 2023

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Організація електронних бібліотек» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Управління інформаційними комунікаціями» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» денної форми навчання [Електронне видання] / Корбутяк В. І. – Рівне : НУВГП, 2022. – 16 с.

Укладач:

Корбутяк В. І., к.т.н., доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Відповідальний за випуск: Тихончук Л. Х., д.держ. упр. проф., в.о. завідувача кафедри публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності.

Керівник (гарант) ОП: Цецик Я. П., к. і. н., доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

© В. І. Корбутяк, 2023

© НУВГП, 2023

ЗМІСТ

Стор.

1. Мета і завдання виконання практичних завдань.....	4
2. Компетентності та результати навчання.....	5
3. Структура навчальної дисципліни.....	6
4. Тематика практичних занять.....	8
5. Тематика індивідуальних досліджень для самостійної роботи здобувача.....	10
6. Критерії та структура оцінки.....	12
7. Шкала оцінювання.....	13
8. Інформаційні ресурси.....	13

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Бібліотека традиційно вважається одним із джерел формування інформаційної культури та інформаційної компетентності поряд з такими соціальними інститутами, як сім'я, освіта, наука та ін.

Від початку існування бібліотек і дотепер майже всі їхні компоненти обслуговування зазнавали суттєвих змін і пройшли серйозний еволюційний шлях.

Сучасний етап розвитку наукових бібліотек характеризується зміною основних пріоритетів їхньої діяльності. До традиційних завдань збереження і примноження книжкових зібрань додаються функції інформаційних центрів з потужними базами даних, що забезпечують використання світових інформаційних мереж та баз даних. Змінюються внутрішньобібліотечні технології та форми обслуговування користувачів бібліотеки, що, своєю чергою, вимагає дедалі глибших професійно-інформаційних знань та вмінь працівників.

Узагальнення досвіду обслуговування користувачів показує закономірність переходу від бібліотечно-бібліографічного обслуговування до бібліотечно-інформаційного сервісу.

Умови праці сучасних випускників ЗВО вимагають орієнтуватися у величезному інформаційному потоці та здатності швидко та ефективно знаходити саме необхідну інформацію, що потребує вміння застосовувати нові інформаційні технології для пошуку потрібних даних. Для того, щоб випускник ЗВО отримав роботу, передусім він повинен бути ефективним брокером інформації. Тому

важливою компонентою у системі освіти є саме інформаційна компетентність для формування особистості, здатної грамотно орієнтуватися в умовах постійного багаторазового приросту інформації, та вміння застосовувати її для безперервної самоосвіти та вирішення завдань, що виникають.

Метою викладання дисципліни «Організація електронних бібліотек»:

1) дати уявлення про: основні поняття, класифікацію та перспективи розвитку електронних бібліотечних послуг, особливості організації електронного навчання та автоматизацію електронних процесів;

2) навчити здобувачів вищої освіти на практиці користуватись сервісами сучасних бібліотек.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

– опанувати здобувачами основи законодавчо-нормативного забезпечення діяльності електронних бібліотек;

– дослідити і проаналізувати організацію діяльності окремих бібліотек України та за кордоном;

– навчитись працювати із електронними засобами діяльності бібліотек.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Структура та зміст навчальної дисципліни націлені на здобуття студентами таких компетентностей згідно освітньої програми:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ФК4. Здатність аналізувати закономірності розвитку, документно-інформаційних потоків та масивів, як штучно створеної підсистеми соціальних комунікацій.

ФК7. Здатність впроваджувати інноваційні технології виробництва інформаційних продуктів і послуг, підвищення якості інформаційного обслуговування користувачів бібліотечних установ.

ФК8. Здатність проектувати та створювати документно-інформаційні ресурси, продукти та послуги.

Результатами навчання при опанування даної навчальної дисципліни згідно освітньої програми:

РН2. Впроваджувати та використовувати комунікаційні технології у соціальних системах, мультимедійне забезпечення інформаційної діяльності.

РН3. Керувати документаційними процесами діяльності установ, користуватися засобами електронного документообігу.

РН4. Застосовувати у професійній діяльності технології інформаційного менеджменту, створення і підтримки функціонування електронних бібліотек, методологію вивчення та задоволення культурних та інформаційних потреб користувачів.

РН8. Використовувати знання технічних характеристик, конструкційних особливостей, призначення і правил експлуатації комп'ютерної техніки та офісного

обладнання для вирішення технічних завдань спеціальності.

PH9. Оцінювати можливості застосування новітніх інформаційно-комп'ютерних та комунікаційних технологій для вдосконалення практик виробництва інформаційних продуктів і послуг.

PH10. Кваліфіковано використовувати типове комп'ютерне та офісне обладнання.

PH13. Оцінювати результати діяльності та відстоювати прийняті рішення.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми лекційних занять

1. Розвиток електронних послуг в Україні

Основні поняття електронних послуг. Види та сфера застосування електронних послуг. Етапи впровадження електронних послуг в Україні. Перспективи розвитку електронних послуг в Україні.

2. Електронне навчання як різновид електронних послуг та засоби його підтримки і забезпечення

Загальні засади впровадження електронного навчання. Електронні бібліотеки як елемент підтримки електронного навчання. Використання інформаційно-пошукових ресурсів Інтернету в навчальному електронному процесі

3. Бібліотечні послуги та продукти

Загальна характеристика послуг, які надає бібліотека. Асортимент інформаційних продуктів і послуг бібліотек. Інформаційні продукти та електронні послуги бібліотеки. Тенденції розвитку асортименту інформаційних продуктів

4. Сервісна діяльність сучасних наукових бібліотек

Основні аспекти сервісної діяльності сучасної бібліотеки. Сервісні web-послуги, які може надавати сучасна бібліотека.

Віртуальні функції бібліотек

5. Електронний репозитарій

Відкритий доступ до інформації та інституційний репозитарій. Оцінка якості функціонування репозитарію.

6. Перспективи розвитку електронних послуг у бібліотечній справі.

4. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Найбільша бібліотека держави, комплексний бібліотечний інформаційний, науково-дослідний, культурний і видавничий центр України. Це унікальне зібрання джерел інформації, що включає книги, журнали, автореферати дисертаційних досліджень, образотворчі матеріали, рукописи, стародруки, газети. Зміст web-сторінки: «Електронний каталог»; «Спеціалізовані каталоги»; «Реферативна база даних»; «Інформація про бібліотеку»; «Бібліотечні новини»; «Електронний фонд»; «Електронні наукові фахові видання»; «Тематичні колекції документів»; «Україна: фотогалерея»; «Бібліотека: фотогалерея»; «Науково-інформаційні ресурси Інтернету»; «Пошукові системи Інтернету»; «Електронні бібліотеки»; «Доступні наукові журнали»; «Енциклопедії, словники»; «Газети та Інтернет-видання бібліотеки».

2. UkrLib Найбільша в Інтернеті бібліотека української літератури.

Найбільша в Інтернеті бібліотека української літератури, яка включає велику кількість біографій українських письменників, рефератів і творів. Мета сайту - зробити українську літературу доступною для всіх, хто бажає її читати.

3. Бібліотека української поезії

Сайт містить народні та сучасні пісні, а також переклади світової поезії. Зміст web-сторінки: «Про нас», «Новини», «Літ-Газета», «Форум», «Шукати», «Авторам», «Контакт», «Цікавим», «Подяки», «Джерела», «Співпраця».

4. Просвіта. Електронна бібліотека українських творів.

Електронна бібліотека українських творів. На сайті розміщено велику кількість художніх творів українських письменників, біографічний матеріал, реферати, є пошук та посилання на інші подібні сайти.

5. Бібліотека «Українського міста» (Чикаго).

Бібліотека української класики, історії, пропонується перекладна література і фантастика

6. Сучасна українська література.

Твори сучасних авторів, критичні та літературознавчі матеріали.

7. Українська бібліотека.

Електронна бібліотека, де систематизовано дані з різних галузей.

8. Український центр.

Представлено твори і українських, і зарубіжних авторів, фольклорні твори, наукові праці та дослідження в галузі української мови. Виокремлено розділ поезій про українську мову.

9. Бібліотека української літератури.

Представлено твори репресованих авторів.

10. Історія України.

Сайт містить електронні тексти з історії

11. Українська класика, рукописи, стародруки.

Містить такі видання: «Енеїда» Івана Котляревського, твори Тараса Шевченка, Миколи Гоголя, Михайла Петренка, Панаса Мирного, Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Київські глаголичні листки (X ст.).

13. Мережева бібліотека української літератури.

Найбільші в Інтернеті бібліотеки української літератури, де подано також велику кількість біографій українських прозаїків і поетів, рефератів і творів.

14. Студентська електронна бібліотека «ВЕДА».

Ресурсами студентської бібліотеки «ВЕДА» є унікальний електронний каталог. Метою діяльності бібліотеки є формування великого інформаційного порталу, що надає допомогу в навчанні студентам.

5. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА

Студенту необхідно провести дослідження діяльності самостійно вибраної електронної бібліотеки (української чи іноземної) за такими напрямками:

- 1) загальна характеристика бібліотеки;
- 2) загальна характеристика послуг;
- 3) асортимент інформаційних продуктів та послуг бібліотеки;
- 4) характеристика електронних послуг бібліотеки;
- 5) віртуальні функції бібліотеки;
- 6) сервісні web-послуги;
- 7) особливості доступу до інформації;
- 8) оцінка якості функціонування репозитарію бібліотеки;
- 9) аналіз переваг та недоліків електронних послуг даної бібліотеки.

6. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Дайте визначення електронним послугам.
2. Що таке електронні ресурси?

3. Який стан розвитку електронних послуг в Україні?
4. Які тенденції панують на ринку електронних послуг в Україні?
5. Назвіть основні проблеми розвитку електронних послуг банківського сектору.
6. Які основні завдання електронних послуг?
7. Що лежить в основі створення електронних ресурсів?
8. Що таке інформаційні послуги?
9. Які переваги електронних послуг порівняно із традиційними?
10. Що таке дистанційне навчання?
11. Що таке електронне навчання?
12. Які переваги електронного навчання порівняно із традиційним у ВНЗ?
13. Що таке соціальний сервіс?
14. Що таке електронна бібліотека?
15. Які функції покладено на електронну бібліотеку в процесі дистанційного навчання?
16. Які Ви знаєте стратегії пошуку інформації в інформаційно-пошукових системах?
17. Вкажіть основні етапи автоматизації бібліотечних процесів.
18. Якою повинна бути структура проекту автоматизації бібліотечних процесів?
19. Яким має бути результат проекту автоматизації бібліотечних процесів?
20. Що таке АБІС? Вкажіть її структуру.
21. Які функції Модуля каталогізації та опрацювання фонду?
22. Назвіть функції модуля комплектування.
23. Що таке Каталогізація та опрацювання фонду?
24. Назвіть найпопулярніші АБІС в Україні та коротко їх охарактеризуйте.
25. Які основні завдання інтеграції АБІС та ІС

університету?

26. Назвіть основні інформаційні потоки інтеграції АБІС та ІС університету.

27. Які переваги і хто їх отримує в результаті інтеграції АБІС та ІС університету?

28. Що таке бібліотечні послуги?

29. Які бібліотечні послуги є обов'язковими безкоштовними?

30. Що є інформаційним продуктом бібліотеки?

31. Опишіть ієрархічну класифікацію інформаційних продуктів і послуг.

32. Які є тенденції розвитку асортименту інформаційних продуктів і послуг?

33. Що є предметом бібліотечної послуги?

34. Що таке сервісна діяльність?

35. У чому полягає бібліотечна сервісна діяльність?

36. Які є види бібліотечних сервісних послуг?

37. Що таке віртуальні виставки?

38. Вкажіть різницю між книжковими традиційними та віртуальними виставками.

39. Які переваги віртуальних виставок порівняно із традиційними?

40. Якою може бути структура віртуальної книжкової виставки?

41. Вкажіть загальний алгоритм підготовки віртуальної книжкової виставки.

42. Що таке міжбібліотечний абонемент?

43. Що таке служба електронної доставки документів?

44. З чого складається організації служб МБА та ЕДД?

45. Опишіть загальний алгоритм функціонування МБА та ЕДД.

46. Що таке віртуальна бібліотечна довідка?

47. Опишіть алгоритм та особливості роботи віртуальної бібліотечної довідки.

48. Що таке книгозабезпеченість?

49. Чим відрізняється електронний каталог від системи рекомендації літератури?

50. Опишіть концепцію “ініціатива відкритих архівів” (Open Archives Initiative).

51. Що таке інституційний репозитарій?

52. Назвіть основні особливості інституціонального репозитарію.

53. Яке є програмне забезпечення для побудови інституційного репозитарію?

54. Які є вимоги до логічної структури репозитарію?

55. Що таке логічна структура репозитарію?

56. Який алгоритм занесення матеріалів у репозитарій?

57. Що таке метадані?

58. Опишіть програмне забезпечення Dspace.

59. Які недоліки використання програмного забезпечення Dspace?

60. Які критерії оцінки якості функціонування репозитарію?

61. Опишіть методику оцінки якості репозитарію.

6. КРИТЕРІЇ ТА СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Для досягнення цілей та завдань курсу студентам потрібно вчасно виконати завдання пов'язане із пошуком інформації стосовно вибраної теми дослідження, оформити у презентаційний вигляд та представити-захистити перед колективом студентів групи; вчасно здати модульні контролю знань.

Оцінювання студентських індивідуальних завдань здійснюється шляхом проставлення балів за визначеними критеріями, що вчасно доводяться здобувачам освіти. Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою

роботу.

За вчасне та якісне створення презентаційного завдання, студент отримує такі обов'язкові бали:

- 10 балів за вчасне (згідно визначеного графіка) виконання завдання;
- 10 балів за якісне оформлення завдання;
- 20 балів за представлення завдання;
- 20 балів за захист та відповіді на запитання.

7. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться за шкалою, що наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Шкала оцінювання за ECTS

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Рівень знань
90-100 балів	відмінно	Високий (творчий)
82-89 балів	добре	Достатній (конструктивно-варіативний)
74-81 балів		
64-73 балів	задовільно	Середній (репродуктивний)
60-63 балів		
35-59 балів	незадовільно	Низький (рецептивно-продуктивний)
1-34 балів		

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Методичне забезпечення

Силабус навчальної дисципліни Організація електронних бібліотек для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які

навчаються за освітньо-професійною програмою Управління інформаційними комунікаціями, за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа. Рівне. НУВГП. 2022. 12 с.

Основна та додаткова література

1. Медіаграмотність для бібліотекарів : практичний посібник. Навчальне видання. / Ю. М. Зоря, Н. М. Степанова, В. І. Потапова / За редакцією О. В. Волошенюк, Р. І. Євтушенко. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2021.

2. Бібліотека в цифровому медіасвіті : присвячується 20-літтю Української бібліотечної асоціації: матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 25 верес. 2015 р. / М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; Укр. бібл. асоц.; уклад.: М. В. Макарова, Л. С. Прокопенко, В. Є. Сошинська; орг. ком.: О. Є. Бондарева [та ін.]. Електрон. вид. Київ, 2015. 74 с.

3. Положення про Українську цифрову бібліотеку.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0970-18#Text>

4. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

5.UkrLib. URL: <http://ukrlib.com.ua>

6. Бібліотека української поезії. URL: <http://poetry.uazone.net>.

7. Просвіта. Режим доступу: www.intemet.net/lib.

8. Бібліотека «Українського міста» (Чикаго). URL: <http://ukrtown.com/library>.

9. Сучасна українська література. URL: <http://ukrlit.kma.mk.ua>.

10. Українська бібліотека. URL: <http://www.lib.org.ua>.

11. Український центр. URL: <http://www.ukcenter.com>.

12. Бібліотека української літератури. URL: <http://books.ms.km.ua>.

13. Історія України. URL: <http://www.uahistory.cjb.net>.

14. Українська класика, рукописи, стародруки. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ukr.html>

15. Студентська електронна бібліотека «ВЕДА». URL: <http://www.lib.ua-ru.net>.

16. Нова Мова. Режим доступу: <http://novamova.com.ua>.

17. Міністерство культури України. Офіц. веб-сайт. URL: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index>

18. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: електронні інформаційні ресурси НБУВ (офіц. сайт). URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>

19. Національна парламентська бібліотека України: (офіц. сайт). URL: <http://www.nplu.org>

20. Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (офіц. сайт). URL: <http://library.kubg.edu.ua>

21. Українська бібліотечна асоціація (офіц. сайт). URL: <http://www.ula.org.ua/ua>